

האם כהן רשאי להיטמא לאשתו?

מבט חדש לאור דרכי הניסוח ותפיסות המגדר של החוק המקראי

ד"ר יושי פרג'ון yoshifa@gmail.com

הצגת הבעיה: אשת כהן אינה מופיעה ברשימת הקרובים

1. דיני טומאת כהן – ויקרא כ"א
(א) וַיֹּאמֶר יי"ל אֶל־מֹשֶׁה אָמַר אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאֶמְרָתְךָ אֲלֵהֶם לִנְפֹשׁ לֹא־יִטְמָא בְּעַמִּי:
(ב) בִּי אִם־לִשְׂאֵרוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וּלְבָנָו וּלְבִתּוֹ וּלְאֶחָיו:
(ג) וְלִאֲחֻזָּתָו הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא־הִיָּתָה לְאִשׁ לָהּ יִטְמָא:
(ד) לֹא יִטְמָא בְּעַל בְּעַמִּי לְהַחֲלוֹ:
2. פתרון ראשון: האיסה נזכרת בחוק והכהן נטמא לה
❖ יבמות כ"ב, ב: שארו – זו אשתו.
❖ J.E. Hartly, *Leviticus* (WBC), p. 347: היעדר כל אזכור לאשת הכהן הוא מדהים. הסיבה יכולה להיות, בפשטות, שהמקרה של אישה יהיה מותר בגלל היותה 'קרוב המשפחה' הקרוב אליו ביותר; ואז היא נכללת במונח "שאר" (ראו ויקרא י"ח, ו).
3. ביקורת על הפתרון הראשון – שארו אינו משמש במקרא במשמעות של אישתו
❖ ויקרא י"ח: (ו) אִישׁ אִישׁ אֶל־כַּלְשָׁאָר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגִלּוֹת עֲרוּהָ אֲנִי יי"ל: ... (ח) עֲרֹנֹת אִשְׁתִּי אֲבִידָה לֹא תִגְלֶה עֲרֹנֹת אֲבִידָה הוּא: ... (יב) עֲרֹנֹת אֲחֻזַּת־אֲבִידָה לֹא תִגְלֶה שָׂאָר אֲבִידָה הוּא: (יג) עֲרֹנֹת אֲחֻזַּת־אִמִּי לֹא תִגְלֶה כִּי־שָׂאָר אִמִּי הוּא: ... (טז) עֲרֹנֹת אִשְׁת־אֲחִידָה לֹא תִגְלֶה עֲרֹנֹת אֲחִידָה הוּא:
❖ ויקרא כ': (יט) וְעֲרֹנֹת אֲחֻזַּת אִמִּי וְאֲחֻזַּת אֲבִידָה לֹא תִגְלֶה כִּי אֶת־שָׂאָרוֹ הֵעֵרָה עֲוֹנָם וְשָׂאוֹ: (כ) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־דָּדָתוֹ עֲרֹנֹת דָּדוֹ גְּלָה חֲטָאָם וְשָׂאוֹ עֲרִירִים יָמֵתוּ: (כא) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־אִשְׁתִּי אֲחִיו נָדָה הוּא עֲרֹנֹת אֲחִיו גְּלָה עֲרִירִים יִהְיוּ:
4. פתרון שני: האיסה אינה נזכרת בחוק אך הכהן נטמא לה
❖ רד"צ הופמן לויקרא כ"א, ב: כי אם לשארו – לפי פשוטו של הפסוק "לשארו" הוא כלל, שאחריו באים הפרטים, אבל... אם ערות אשת אב נחשבת גם לערות אב, הרי אפשר להסיק מזה שאיש ואשתו נחשבים כגוף אחד ("אשתו כגופו"); ולפי זה היא גם השאר הקרוב ביותר... ובאמת ייתכן, כי רק זהו הטעם שלא נזכרה כאן "אשתו" במיוחד, כי אם בשארם הותר ליטמא, כל-שכן שמותר באשתו שהיא כגופו. הרי היה מנהג קדום בישראל שהבעל יתעסק בקבורת אשתו. באופן בהיר ביותר אפשר לראות זאת מתוך הסיפור על אברהם, איך הוא דואג לקבורת שרה שקורא אותה "מתתי". גם יעקב אבינו קבר את רחל ואת לאה...
❖ G.J. Wenham, *The Book of Leviticus* (NICOT), p. 290: אשת הכהן אינה מוזכרת במפורש ברשימת אנשים זו. כיוון שהיא "בשר אחד" עמו, הדין פשוט לוקח כמובן מאליו שהוא יטמא לה.
5. ביקורת על הפתרון השני – קבורת האיסה אינה מודגשת יותר מקבורת בני משפחה אחרים
❖ חובתו של בעל לקבור את אשתו, אינה ברורה יותר מחובתו של בן לקבור את אביו, ודי שנוכיר את קבורת אברהם בידי יצחק וישמעאל (בראשית כ"ה, ט), את קבורת יצחק בידי עשו ויעקב (בראשית ל"ה, כט) ואת קבורת יעקב בידי יוסף ואחיו (בראשית מ"ז, כט-לא; מ"ט, כט-לג; נ', א-יד).
❖ גם קרובי משפחה אחרים נקראים 'עצם' ו'בשר': בראשית כ"ט, יד: וַיֹּאמֶר לוֹ לָבֹן אֶךְ עֲצָמִי וּבָשָׂרִי אֶתָּה...; בראשית ל"ז, כז: ל... וַיִּדְּלוּ אֶל־תְּהִיבֹו בִּיאֲחִינוֹ בְּשָׂרֵנוֹ הוּא

6. פתרון שלישי: האשה נזכרת בחוק ואסור לכהן להיטמא לה

❖ **רשב"ם:** ולא יטמא בעל בעמיו – שום בעל בעם כהנים לא יטמא לאשתו. להחלו – שהרי מתחלל מכהונתו.

❖ **B. Levine, *Leviticus (JPS Torah Commentary)* Philadelphia 1989, p. 142:** הביטוי העברי "בעל בעמיו", שמילולית פירושו "בעל בקרב קרוביו", הוא קשה ונחשב ככזה מאז העת העתיקה המאוחרת. המשמעות הפשוטה היא שלכהן, בתפקידו כבעל, אסור לטפל בקבורת אשתו. אשתו של אדם אינה קרובה דם שלו, אלא קרובת משפחה מכוח נישואין...

7. ביקורת על הפתרון השלישי – כלל לא ברור ש'בעל בעמיו' קשור לאשת הכהן

❖ **R. Péter-Contesse & J. Ellington, *A Translator's Handbook on Leviticus*, p. 316:** פסוק זה נחשב לפסוק הקשה ביותר בכל ספר ויקרא. כל תרגום של מילים אלה חייב להיחשב כניחוש, מכיוון שאיננו יודעים באמת מה משמעותן האמיתית.

❖ **רד"צ הופמן לויקרא כ"א, ד: הרמב"ן כבר הוכיח, שהמובן הפשוט הוא כפי שאונקלוס מתרגם ואשר לפיו "בעל" פירושו: "רבא", היינו "אדון".** הכהן נקרא "בעל בעמיו".... והנה כאן חזר הכתוב על האיסור בקיצור וגם נתן הטעם לאיסור: מפני שהכהן רב בעמו, היה מזלזל בעצמו, לו היה מיטמא.

❖ **מ' פארן, דרכי הסגנון הכהני בתורה, עמ' 217:** קשה אפוא לקבל את הפירוש, שהדברים אמורים באיסור היטמאות של בעל לאשתו. ועוד, דרכו של הסגנון הכהני לתת מסגרת חיצונית לתבניות ולרשימות. ואף כאן יש לראות בפסוק ד סוגר המקביל לפסוק א...

8. פתרון רביעי: האשה לא נזכרת בחוק כי הכהן לא נטמא לה

❖ **רמב"ם, משנה תורה, ספר שופטים, הלכות אבל, פרק ב: (א)** אלו שאדם חייב להתאבל עליהן דין תורה--אימו ואביו, בנו ובתו, אחיו ואחותו מאביו. ומדבריהם--שיתאבל האיש על אשתו הנשואה... (י) [ז] אשתו של כוהן--מיטמא לה על כורחו, ואינו מיטמא לה אלא מדברי סופרים: עשו אותה כמת מצוה--כיון שאין לה יורש אלא הוא, לא תמצא מי שיתעסק בה אלא הוא.

❖ **גרשון גליל, בתוך ב"א לוויין ואחרים (עורכים), ויקרא (עולם התנ"ך), עמ' 149:** משמעו המילולי של "שָׂאֵר" הוא בשר, וכאן הוא בא בהוראת קרוב קרבת דם. אחרים סברו כי "אין שארו אלא אשתו" אולם אין פירוש זה יוצא מפשוטו של מקרא. חז"ל אמנם קבעו במפורש, שכוהן חייב לקבור את אשתו אפילו נגד רצונו... אבל כבר הרמב"ם פסק... שרק מדברי סופרים חייב הכהן להיטמא לאשתו ולא מדאורייתא.

אי-הזכרת נשים בחוקי ספר דברים

9. האם האשה נחה בשבת?

❖ **דברים ה', י"ג:** ויום השביעי שבת לַיהוָה אֱלֹהֵיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אֹתָהּ וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְשׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וְכָל בְּהֶמְתְּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ כָּמוֹךָ.

❖ **T. Frymer-Kensky, "Deuteronomy", *Women's Bible Commentary*, p. 54:** האשה אינה מוזכרת מכיוון ש"עבודתה של אישה לעולם אינה מסתיימת" והאישה עדיין צריכה לעבוד? אבל אם האשה עבדה, כך גם היו עושות הבת ואמה.

10. האם האשה חוגגת ברגלים?

❖ **דברים י"ב, יב:** ושמחתם לפני יְיָ אֱלֹהֵיכם אתם ובניכם ובנותיכם ועבדיכם ואמהותיכם והלוי אשר בשַׁעְרֵיכם כי אין לו חלק ונחלה אתכם.

❖ **דברים י"ב, יח:** כי אם לפני יְיָ אֱלֹהֵיךָ תאכלנו במקום אשר יבחר יְיָ אֱלֹהֵיךָ בוֹ אֹתָהּ וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְשַׁמְחָתָ לְפָנֶי יְיָ אֱלֹהֵיךָ בְּכָל מְשֻׁלַּח יָדְךָ.

❖ **דברים ט"ז, יא:** ושמחת לפני יְיָ אֱלֹהֵיךָ אֹתָהּ וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְהַלְוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְהַגֵּר הַיָּתוֹם וְהָאֵלְמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יבחר יְיָ אֱלֹהֵיךָ לְשָׂכְנוֹ שְׁמוֹ שָׁם.

❖ **דברים ט"ז, יד:** ושמחת בחגך אֹתָהּ וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְהַלְוִי וְהַגֵּר וְהָאֵלְמָנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ.

❖ **G. Braulik, "Were Women, Too, Allowed to Offer Sacrifices in Israel? Observations on the Meaning and Festive Form of Sacrifice in Deuteronomy"**

HTS 55:4 (1999), pp. 935-936: מפתיעה עוד יותר העובדה שגם ה'אשה' אינה נזכרת. משמעות הדבר היא או שהאשה החופשייה ואם המשפחה נכללת אף היא בפנייה "אתה", או שבעוד כל המשפחה, כולל העבדים, עולים לרגל, 'אוכלים' מסעודת הקורבן ו'שמחים' בירושלים, היא לבדה נשארת תמיד ביישוב מגוריהם כדי לשמור על הבית ולעבוד במקומם באותה עת. האפשרות השנייה כמעט בלתי מתקבלת על הדעת. פרשנות כזו לא רק שתסתור את מסורת העלייה לרגל העתיקה כפי שהיא משתמרת עדיין בספר שמואל א' פרק א', אלא גם תנגוד את היחס השוויוני כלפי גברים ונשים המאפיין בדרך כלל את ספר דברים.

11. הלשון ה"זכרית" במקרא לרוב ניטרלית מבחינה מגדרית – D.E.S. Stein, The Contemporary Torah: A Gender-Sensitive Adaptation of the JPS Translation, p. xxv

כדי להימנע מיצירת רושם מוטעה, העיבוד שלי מגביל את השימוש במילה "man" למשמעות "זכר בוגר", ומשתמש במילים אחרות כדי לכסות את המשמעויות הנוספות של "איש", שמתורגמות באופן מסורתי גם הן כ"man". מדיניות זו התבררה כבעלת השלכות נרחבות: **בעיבוד הנוכחי נעשה שימוש במילים "man" או "men" רק בכשליש מהתדירות בהן נעשה שימוש בתורה של JPS.**

12. לשון הזכר בספר דברים פונה גם לנשים – י' שמש, "ייצוג ומעמדן של נשים בספר דברים", בית מקרא ס"ז, א (תשפ"ב), עמ' 121

ספר דברים נוקט לשון זכר בפנייתו לנמעניו, לעיתים קרובות לשון זכר יחיד, ונשאלת השאלה האם הוא פונה גם לנשים. שטיין בחן את הסוגייה בדרך פילולוגית אינדוקטיבית וניתח את דרך השימוש המקראי בשלושה מקרים: גוף שני זכר יחיד, גוף שלישי זכר יחיד, ושמות העצם הזכריים – את, אב, בן, איש – שיש להם מקבילה נקבית. **מסקנתו היא, שכאשר הפנייה לנמענים היא בגוף ראשון או שני זכר, הנחת היסוד צריכה להיות שהנמענים כוללים גם נשים וגם גברים, אלא אם כן ההקשר מלמד אחרת.**

אי-הזכרת נשים בחוקי הכהנים והקדושה

13. אי הזכרת אשת העבד ביציאה מעבדות – ויקרא פרק כ"ה

(ו) וְהִיְתָה שְׂפַת הָאָרֶץ לָכֶם לְאָכְלָה לֶחֶם וְלַעֲבָדָה וְלִשְׁכִּיחַ וְלִתְשָׁבֵד הַגָּרִים עִמָּךְ... (מא) וְנִצָּא מֵעִמָּךְ הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ וְשָׁב אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאֶל־אֲחֻזַּת אֲבֹתָיו וְשָׁוָה:

14. אי הזכרת האשה כפולמוס עם חוק העבד של ספר שמות – י' מילגרום, ויקרא: ספר הפולחן והמוסר, ירושלים תשע"ד 2014, עמ' 292

מעניין ביותר שאין כל אזכור לאשת העבד... נראה שיש לקבל את ההשערה שספר ויקרא השמיט בכוונה תחילה כל אזכור לאשת העבד העברי כהצהרה חוקית. אין היא משתחררת מעבדותה אצל המלווה משום שמעולם לא נכנסה בעול העבודה הזאת. כאן ספר ויקרא מתווכח, אף כי הוויכוח מעודן, עם ספר שמות (כא, ז-יא וכן דברים טו, יב, יז): את האשה אי אפשר לשעבד. אם כך, מה משמעותה של ההדגשה החוזרת על שילוחם לחופשי של הילדים (פסוקים מא, נד)? כאן שוב ספר ויקרא מתווכח עם חוקי העבד הקדומים יותר, אך הפעם אין זה ויכוח חשאי אלא מילולי. בספר שמות כתוב "אם אֲדֹנָיו יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה וְיָלְדָה לוֹ בָּנִים אוֹ בָנוֹת הָאִשָּׁה וְיָלְדָה תִּהְיֶה לְאֲדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְּגֹפוֹ" (כא, ד). לא כך לפי ספר ויקרא: גם אם האדון נותן אישה לעבד העברי, אין אישה זו נתונה לשליטתו של האדון, ורק ילדיה, המשועבדים שעבוד זמני, יצאו לחופשי – עם בעלה השכיר – בשנת היובל.

15. האם אשת הכהן אוכלת בקדשים?

- ❖ **ויקרא י', יד:** וְאֵת חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹאכְלוּ בְּמָקוֹם טְהוֹר אֶתְּהָ וּבְנֵיךָ וּבְנֵיכָה אֶתְּךָ כִּי חֶקֶד וְחֶקֶד בְּנֵיךָ נִתְּנוּ מִזִּבְחֵי שְׁלָמִי בְּנִי יִשְׂרָאֵל.
- ❖ **במדבר י"ח:** (יא) וְזֶה לָּךְ תְּרוּמַת מִתְּנֶם לְכָל תְּנוּפַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָּךְ נְתִיתִם וּלְבְנֵיךָ אֶתְּךָ לְחֶק עוֹלָם כָּל טְהוֹר בְּבִיתְּךָ יֹאכֵל אֹתוֹ... (יט) כָּל תְּרוּמַת הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יִרְמֹוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִי נְתַתִּי לָּךְ וּלְבְנֵיךָ וּלְבְנֵיכָה אֶתְּךָ לְחֶק עוֹלָם בְּרִית מְלַח עוֹלָם הוּא לָּךְ וּלְבְנֵיךָ אֶתְּךָ.
- ❖ **רש"י (בעקבות חז"ל):** כל טהור – לרבות אשתו (ראה ספ"ב קיז).
- ❖ **מדרש אגדה (בובר), י"ח, יב:** ...שהיה נאכל לכהנים ולנשיהם ולבניהם ולעבדיהם, לכך נאמר: "כל טהור בביתך יאכל אותו".

16. העיקרון הקובע לאכילה בקדשים – ויקרא כ"ב

- [וי] וְכִלְיָו לֹא יֵאָכֵל קֹדֶשׁ
- תוֹשֵׁב כְּהֵן וְשָׂכִיר לֹא יֵאָכֵל קֹדֶשׁ:
- [ויא] וְכֹלֵהוּ כִּי יִקְרָה לְפֶטֶל קִנְיָן כִּסְפוֹ הוּא יֵאָכֵל בּוֹ וַיִּלֵּיד בֵּיתוֹ הֵם יֵאָכְלוּ בְלַחְמוֹ:
- [ויב] וּבֵת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה לְאִישׁ זָר הוּא בְתֻרֹמֶת הַקֹּדְשִׁים לֹא תֵאָכֵל:
- [ויג] וּבֵת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֶלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה וְזָרַע אִין לָהּ וְשָׂכָה אֶל־בֵּית אֲבִיהָ כִּנְעוּזָיָה מִלֶּחֶם אֲבִיהָ תֵאָכֵל
- וְכִלְיָו לֹא יֵאָכֵל בּוֹ:

היעדר נשים (חלקי) בסיפור המקראי

17. בראשית י"ב

(י) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרָיִמָה לְגֹוִר שָׁם כִּי כָבֵד הָרָעַב בְּאֶרֶץ. (יא) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לְבֹאֵ מִצְרָיִמָה וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרִי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה נָא יִדְעָתִי כִּי אִשָּׁה יִפֹּת מְרָאָה אֶתְּ.

18. האם הנשים עתידות לצאת עם בני ישראל ממצרים? שמות י'

(ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּנִעְרֵינוּ וּבְזִקְנֵינוּ גִלְדָּה בְּבִנְיָמִן וּבְצִיִּי וּבְבִקְרָנִי גִלְדָּה כִּי חַג יִי לָנוּ.

19. האם הרגו את אשת עכן? יהושע ז'

(כד) וַיִּסַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת עֶכָן בֶּן זֶרַח וְאֶת הַכֹּסֶף וְאֶת הָאֶזְרֶת וְאֶת לְשׁוֹן הַזָּהָב וְאֶת בָּנָיו וְאֶת בְּנֹתָיו וְאֶת שׁוֹרֹוֹ וְאֶת חֲמֹרוֹ וְאֶת צֹאֲנוֹ וְאֶת אֶהְלוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ וַיַּעֲלוּ אֹתָם עִמָּק עֶכָוֹר. (כה) וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מָה עֲכָרְתֶּנוּ יַעֲקֹבֶךָ יִי בַּיּוֹם הַזֶּה וַיִּרְגְּמוּ אוֹתוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל אֲבָן וַיִּשְׁלְפוּ אֹתָם בָּאֵשׁ וַיִּסְקְלוּ אֹתָם בְּאֲבָנִים.

חזרה לדיני טומאת כהן

20. י' פרג'ון, "האם כהן רשאי להיטמא לאשתו? מבט חדש על רקע דרכי הניסוח של חוקי התורה", דף שבועי של אוניברסיטת בר-אילן 1618 (אמור, תשפ"ה), עמ' 2

מתברר שאי-הזכרת האישה כחלק מפירוט בני המשפחה – הטענה החזקה ביותר נגד היטמאות כהן לאשתו – מאבדת מתוקפה. לא ניתן להסיק מהיעדרותה מהחוק שהכהן אינו נטמא לה. כמובן, אין בכך כי להוכיח שהאישה כן נכללת ברשימה, אלא רק לאפשר קריאה כזו. לאחר שקריאה זו הופכת אפשרית, יש מקום נרחב יותר לשיקול דעת. ובהחלט יש כמה שיקולים רציניים לטובת ההכללה של אשת הכהן ברשימת הקרובים שלהם הוא נטמא. ראשית, נציין שאי-הזכרת האישה כ"שאר" האיש, עשויה להעיד דווקא על קרבה גדולה יותר. זאת ועוד, חובת האיש לקבור את אשתו נראית כנורמה פשוטה ורווחת במקרא. אפשר להוסיף טענה הנובעת מן ההיגיון הפנימי של החוק, המבחין בין בני המשפחה של הכהן לבין האחות הנישאת. העיקרון שקובע שהכהן אינו נטמא לאחותו הוא העיקרון הפטריארכלי – משעה שהאחות נישאת, אין היא נחשבת עוד "לְשֶׁאֲרוֹ הַקֶּרֶב אֵלָיו". מעתה היא נחשבת על בית בעלה. והרי על פי אותו העיקרון ממש, גם אשתו של הכהן, משעה שנישאת לו, נחשבת על משפחתו של הכהן. לבסוף נציין כי איסור על כהן להיטמא לאשתו עלול ליצור מציאות מעוותת במקרה של נישואי בת-כהן לכהן, כאשר בנסיבות מסוימות אין מי שייטמא לאישה במותה, לא בית הכהונה שאותו עזבה בנישואיה ולא בית הכהונה שאליו נכנסה בנישואין.

21. האישה היא בשר אחד עם האיש – בראשית ב'

(כא) וַיִּפֹּל יִי אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם וַיִּשָּׁן וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעֹתָיו וַיִּסְגֶּר בָּשָׂר תַּחְתָּנָה. (כב) וַיִּבֶן יִי אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיִּבְרָאָה אֶל הָאָדָם. (כג) וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפֶּעַם עִצָּם מֵעַצְמִי וּבָשָׂר מִבָּשָׂרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִשׁ לָקָחָה זֹאת. (כד) עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וַיִּדָּבֵק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד.

22. האם יש משמעות משפטית לראיית האישה כבשר אחד עם האיש? W. Blackstone,

Commentaries on the Laws of England, vol. 1, London 1765, p. 430

בנישואין, הבעל והאישה נחשבים כאדם אחד על פי החוק: כלומר, הקיום המשפטי של האישה מושעה במהלך הנישואין, או לפחות משולב ומאוחד עם זה של הבעל: תחת כנפיו, הגנתו, וכיסויו, היא מבצעת כל דבר...